

Волосюк М.В., к.е.н., доцент
(Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, м.Миколаїв)
Вдовиченко Л.Ю.
(Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, м.Миколаїв)

ШЛЯХИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ІСНУЮЧОЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Вступ. Ефективне функціонування держави неможливе без структурованої, упорядкованої та дієвої системи державного управління.

Адміністративна реформа, яка наразі триває в Україні, передбачає суттєві зміни в структурі центральних та місцевих органів виконавчої влади. Разом з цим значною мірою не розмежованими залишаються сфери відповідальності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Не приведено у відповідність з потребами сьогодення законодавство про місцеве самоврядування, про місцеві державні адміністрації. В цих питаннях Україна має орієнтуватись на зарубіжний досвід, зокрема Республіки Польща, як країни, що активно працює над побудовою громадянського суспільства та чітко визнає сфери публічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішенню проблем державної регуляторної політики присвячені наукові праці багатьох вітчизняних і зарубіжних фахівців у галузі державного управління та регулювання економіки, права, фінансів, оподаткування тощо. Серед українських вчених слід виділити А. Лелеченка [2], Н. Нижника [3], О. Юлдашева [4]. Проте, незважаючи на вагомий внесок проведених досліджень, окремі аспекти проблеми державної регуляторної політики залишилися невирішеними. Так, зокрема, не розроблено ефективного механізму обліку та відстеження наслідків дії регуляторних актів.

Таким чином, на нашу думку, на сучасному етапі виникає необхідність зміни у підході до здійснення в Україні державної регуляторної політики.

Мета даної статті - визначення недоліків існуючої системи розробки, прийняття і контролю результативності регуляторних актів та надання пропозицій щодо шляхів модернізації загальної моделі державної регуляторної політики в Україні.

Викладення основного матеріалу. В Україні створено систему контролю за додержанням технології розробки регуляторних актів та відстеження результативності їх дії регуляторними органами (по-перше, це інституціональні засоби контролю - уповноважені на це державні органи, які окремо один від одного ведуть обліки погоджених, поданих виключно органами державної виконавчої влади, проектів регуляторних актів; по-друге, це процедурні засоби - сукупність нормативних положень, які визначають порядок прийняття і контролю відстеження результативності відповідних актів як органів державної виконавчої влади, так і органів місцевого самоврядування).

Основою для аналізу управлінських рішень в Україні є Закон «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [1], згідно з яким державна регуляторна політика у сфері господарської діяльності (далі - державна регуляторна політика) - напрям державної політики, спрямований на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності.

Здійснення державної регуляторної політики відповідними регуляторними органами інтерпретується як порядок планування діяльності з підготовки регуляторних актів, розгляду проектів цих актів, забезпечення принципу прозорості та врахування громадської думки у реалізації цієї політики, а також порядок відстеження результативності та перегляду прийнятих регуляторних актів.

Ефективність регуляторної політики значною мірою залежить від технології її здійснення, засобів оброблення, передання і поширення інформації, які застосовуються в процесі формування і спостереження за результатами виконання регуляторних актів.

Одна з проблем, притаманна існуючій процедурі здійснення державної регуляторної політики - це відсутність для всіх органів влади системи обліку та контролю над виконанням регуляторних актів, систематичного спостереження за ними. Ця проблема призводить, по-перше, до відсутності контролю зміни (коригування) регуляторних актів, по-друге, вона є складовою проблеми вищого рівня - відстеження ефективності державної регуляторної політики.

Крім цього, недоліком існуючої системи державної регуляторної політики є те, що конкретизовано та ретельно вписано тільки процедуру обліку регуляторних актів, прийнятих центральними та місцевими органами державної виконавчої влади, без врахування органів місцевого самоврядування, а методичні вказівки із забезпечення тієї чи іншої можливості реалізації державної регуляторної політики є лише декларативними. До таких методичних вказівок, зокрема, належать нормативно-методичні документи з питань аналізу регуляторного впливу і оцінки результативності регуляторних актів. Дані методичні вказівки ставлять відносно загальні завдання, які важко виконати посадовцям органів державного та місцевого управління.

Польський досвід зміни моделі влади є зразковим для України і дуже цінний особливо сьогодні, коли у нашій країні назрів час реформи й місцевого самоврядування.

Вся система місцевого самоврядування повинна бути побудована з відповідними умовами для проживання громадян. Але місцеве самоврядування, яке сьогодні є в Україні і в Польщі - цілком віддалені поняття. У Польщі лише частина місцевих і регіональних завдань реалізовується урядовою адміністрацією, яка безпосередньо підлягає Раді Міністрів, прем'єр-міністру або окремим міністрам. Основна кількість адміністративних завдань, які не мають загальнодержавного значення, виконується територіальним самоврядуванням в особі самоврядних органів, підпорядкованих місцевій або регіональній спільноті, яка представляє її інтереси. З 1 січня 1999 року в Польщі існує триступенева структура територіального самоврядування: гміна - повіт - воєводство, які є незалежними одне від одного і разом підпорядковуються нагляду винятково з боку державної адміністрації, регіональних рахункових палат у межах, визначених законом. Фінанси органів місцевого самоврядування Польщі складаються із власних прибутків, утворюючи так звані незалежні бюджети [5]. Таким чином важливим моментом у польському самоврядуванні є те, що і гміна, і повіт, і воєводство зацікавлені в прийнятті економічно ефективних рішень, направлених на регулювання життєдіяльності громадян.

На нинішньому етапі розвитку економіки та необхідності підвищення якості державного управління в Україні регулювання державою сфери господарювання полягає не в кардинальних змінах, скасуванні існуючих нормативних актів та прийнятті нового пакету документів, а в ефективному врегулюванні економічних відносин з використанням існуючої загальної моделі регуляторної політики з одночасною її модернізацією. В зв'язку з цим виникає необхідність невідкладних дій щодо вдосконалення державної регуляторної політики шляхом розробки

вдосконаленого механізму обліку та контролю ефективності регуляторних актів шляхом моніторингу їх дії з відповідним внесенням змін до чинного законодавства.

В реалізації такого механізму передбачається використання наступних форм:

1) реєстрація факту виконання та невиконання у визначені терміни органами державного управління та місцевого самоврядування певних дій, до яких їх зобов'язують приписи регуляторних актів;

2) визначення економічних наслідків прийнятих рішень, тобто значень економічних показників, якими ці наслідки характеризуються.

Звідси випливає важливість постійного відстеження процесу виконання регуляторних актів для своєчасного реагування на відхилення економічної ситуації від очікуваних параметрів і запобігання небажаним наслідкам.

Вхідна інформація моніторингу регуляторних актів державного і місцевого рівнів та заходів, що передбачаються ними, складається з таких частин:

1) дані про зміст регуляторних актів;

2) показники, що характеризують соціально-економічні наслідки виконання організаційно-розпорядчих рішень, передбачених в регуляторних актах;

3) дані про факти виконання (невиконання) рішень і заходів виконавського типу та про причини їх невиконання.

Вихідна інформація моніторингу повинна містити:

1) кількісні та якісні дані про наслідки виконання (невиконання) рішень і заходів виконавського типу (в трьох розрізах - для органів державного управління або місцевого самоврядування, для суб'єктів регулювання, для місцевих громад або населення);

2) рекомендації щодо подальшої дії регуляторного акту (залишити без змін, скасувати, внести зміни до змісту тощо).

Виходячи з викладеного, можна запропонувати механізм розроблення та практичного впровадження регуляторних актів (рис. 1).

Функції моніторингу регуляторних актів			
Облікова	Аналізуюча	Контролююча	Прогнозуюча
Облік за класифікаційними ознаками регуляторних актів і заходів, що передбачаються відповідними актами, з фіксацією термінів дії державних та місцевих рішень, виконавців рішень тощо	Збір інформації про реалізацію актів та статистичних даних, які характеризують наслідки виконання цих актів	Контроль за станом виконання регуляторних актів державними і місцевими органами виконавчої влади	Визначення можливих варіантів розвитку економічних процесів на короткострокову перспективу внаслідок реалізації регуляторної політики
Етапи моніторингу регуляторних актів			
<p style="text-align: center;"> 1</p> <p style="text-align: center;">Складання переліку регуляторних актів та кола виконавців</p>	<p style="text-align: center;"> 2</p> <p style="text-align: center;">Створення програмного забезпечення взаємодії бази даних регуляторних актів та інформації про виконання державних і місцевих рішень, і показників, що характеризують економічні наслідки здійснення регуляторної політики</p>	<p style="text-align: center;"> 3</p> <p style="text-align: center;">Автоматизація контролю стану виконання (невиконання) регуляторних актів</p>	<p style="text-align: center;"> 4</p> <p style="text-align: center;">Вихідна інформація моніторингу регуляторних актів</p>

Рис. 1. Розроблення та практичне впровадження моніторингу регуляторних актів

Висновки. Таким чином, в умовах відсутності в Україні дієвого механізму обліку і контролю ефективності регуляторних актів органів державного управління та місцевого самоврядування, вважаємо за доцільне:

1. Розробити систему показників моніторингу результативності регуляторних актів.
2. Створити нормативно-правову базу для можливості здійснення моніторингу регуляторних актів.
3. Створити автоматизовану систему обліку, моніторингу та аналізу регуляторних актів для відповідних регуляторних органів.
4. Вдосконалити нормативний механізм для впровадження корегуючих заходів до регуляторних актів за результатами моніторингу.

Тому одним із головних рішень існуючих в Україні проблем здійснення державної регуляторної політики буде розробка і впровадження системи обліку і контролю регуляторних актів. Перспектива подальших досліджень полягає у розробці комплексного підходу до підвищення ефективності здійснення регуляторної політики на державному та місцевому рівнях з урахуванням досвіду країн Центральної та Східної Європи, зокрема Республіки Польща, та особливостей нашої держави.

Література

1. **Закон України** «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс] - Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua
2. **Лелеченко, А.П.** Організація роботи з документами в діяльності органів місцевого самоврядування / А.П. Лелеченко // Державне управління: удосконалення та розвиток. - 2011. - № 4. - С. 53-54.
3. **Нижник, Н.Р.** Державне управління в Україні і нові погляди / Н.Р. Нижник. - Луцьк: Центр підвищення кваліфікації, 2008. - 19с.
4. **Юлдашев, О.Х.** Проблеми вдосконалення державної регуляторної політики в Україні: Монографія / О.Х. Юлдашев. - К. : МАУП, 2005. - 336с.
5. **Місьцеве самоврядування: польський досвід** // Газета «Подільське слово» - 2011 [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://trrada.te.ua>